

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פכ).

פרשת זברים

- ב -

ואמנם י"ל בזה, שאם אכן הילדים ילכו לת"ת ברגל, הרי הם יגיעו לת"ת מותשים ועייפים מהדרך, ומחמת זה הם ילמדו פחות טוב בת"ת, ומשום הכי י"ל דהוצאות הנסיעות שלהם שפיר נחשבות כהוצאות לצורך ת"ת גם לדברי הגר"ח מבריסק הני"ל, כיון שהנסיעה עצמה מועילה לת"ת שלהם שילמדו יותר טוב.

[וכע"ז יעוי' בספר 'חוט שני' (שבת ח"א עמי מח) שכתב וז"ל, 'מי שיכול לטרוח ולקנות צרכי שבת יותר בזול במקום מרוחק ממנו, ואילו במקום הקרוב אליו המצרכים הללו יותר יקרים, - אם הטריחה לילך למקום המרוחק תפריע לו בהכנות לשבת, הוי בכלל הוצאות שבת לקנות במקום הקרוב אליו שהוא יקר יותר', עכ"ל ודו"ק].

אכן מ"מ אכתי ילי"ע בזה לגבי הדרך חזור מהת"ת, בכה"ג שבעצם הילדים יכולים לחזור ברגל, ורק בשביל הנוחות הם נוסעים באוטובוס, דיש לדון לפי דברי הגר"ח מבריסק הני"ל, דאולי אין זה נחשב כהוצאות ת"ת שאינן מן הקיצבה (בכה"ג שזה לא יגרום להם ללכת ללמוד בת"ת בלי חשק בגלל הדרך חזור), וילי"ע בזה.

- ג -

והנה כד נימא שבאמת לגבי הדרך חזור מהת"ת, הוצאות הנסיעות אינן נחשבות כהוצאות בניו לת"ת וכני"ל, א"כ יש לדון האם האב יכול לעשות תחבולה ולהגדיר את הוצאות הנסיעות בחזור כהוצאות בניו לת"ת, ע"י שיקבע עם בניו ללמוד איתם כל יום עשר דקות (למשל) כאשר הם יחזרו הביתה, ואזי ע"י הוצאות הנסיעות באוטובוס שוב יחשבו כהוצאות בניו לת"ת שאינן מן הקיצבה, כיון שאם הילדים ילכו ברגל הרי הם יגיעו הביתה מותשים ולא יוכלו אז ללמוד טוב כי"כ עם אביהם וכני"ל.

אז"ז שכיון שבאמת עיקר הכוונה בנסיעתם באוטובוס בחזור, הינו בשביל שהילדים יחזרו הביתה בנוחות מירבית ולא יתאמצו ללכת ברגל, לכן אולי י"ל שאע"פ שלמעשה ע"י שיסעו באוטובוס (ולא ילכו ברגל) הם יוכלו ללמוד טוב יותר עם אביהם, אך מ"מ זה אכתי לא יחשב כהוצאות בניו לת"ת, כיון שאולי דבר זה נקבע רק לפי עיקר הכוונה בזה, ועיקר הכוונה הרי הוא בשביל הנוחות שלהם, ולא בשביל הת"ת שילמד עימם.

הנה בעקבות ההתייקרות הגדולה שהחלה בשבוע זה במחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית, התעורר פולמוס גדול בביהמ"ד, לגבי אברכים שיש להם כמה בנים שנוסעים כל יום לת"ת, וכעת הוצאות הנסיעות של כולם ביחד התייקרו בכמה מאות ש"ח בחודש, - האם יש להם עניין לעשות השתדלות במשרד התחבורה וכדו', בכדי לנסות להוזיל את העלויות של הנסיעות בתוך הערים כפי שהי' קודם.

או שמא אין שום עניין לעשות השתדלות בזה, כיון דאיתא בגמ' (ביצה טז.) שהוצאות בניו לת"ת אינן מן הקיצבה, אלא אם פחת פוחתין לו ואם הוסיף מוסיפין לו, וא"כ י"ל דמצד ההוצאות של הנסיעות לת"ת אין עניין לעשות השתדלות בזה, כיון שבין כך כל ההוצאות שמוציא לזה יחזרו אליו, - ואולי גם יש בזה משום חיסרון באמונה אם יעשה השתדלות בזה.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה ידוע ומפורסם המעשה, באחד שאביו שלח לו מכתב, ובו הוא מבקשו שיבוא אליו, (ויש שמספרים שהבן הי' בבריסק והאב הי' בורשא), - ושאל הבן את מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל, שכיון שכיבוד אב משל אב, א"כ אולי אינו מחוייב לנסוע, מפני הוצאות מסילת הברזל וכו', (והיינו שאולי הבן אי"צ לנסוע לאביו, משום שלבן אין חיוב לשלם מכיסו את דמי הנסיעה ברכבת).

והשיב לו הגר"ח, 'אם אביך כתב לבוא, מחוייב אתה להלך ברגל אליו, ומה שהינך נוסע, זה אינו עבור אביך אלא עבורך' (יחי המוסר) ח"ב עמ' קסא).

ומעתה לפי"ז יל"פ טובא בנידו"ד, דהנה בדברי הגר"ח מבריסק זצ"ל מבואר, שהוצאות הנסיעה ברכבת אינן נחשבות כהוצאות לצורך כיבוד אב, אלא נחשבות כהוצאות לצורך עצמו, שיהי' לו נוח בדרך ולא יכאבו לו הרגליים, - וא"כ לדבריו לכאוי י"ל, שגם ההוצאות של נסיעות הילדים לת"ת אינן נחשבות כהוצאות לצורך ת"ת, אלא הן נחשבות כהוצאות לצורך הנוחות של הילדים בדרך לת"ת (בכה"ג שיש לילדים אפשרות מעשית ללכת ברגל), - ואולי ע"ז לא נאמר דההוצאות אינן מן הקיצבה.

'אך מה שהוסיף שכלול בסכום זה הוצאת אש"ל, יש לדון דגם זה הוא בכלל הוצאת בניו לת"ת, כיון שא"א ללמוד תורה שם אלא עם אש"ל, ויש לפלפל בזה', עכ"ל עיי"ש.

- ו -

והנה בתקופה האחרונה מלבד ההתייקרות הגדולה בתחבורה הציבורית ישנה התייקרות גדולה בכל המשק, וידוע מה דאיתא בסוטה (מט:): שבעקבתא דמשיחא היוקר יאמיר, - וכבר עוררו גדולי הדורות שאנו צריכים להתחזק מאוד בציפייה לביאת המשיח ולגאולה השלימה מחמת צערא דשכינה, ואין די במה שרגילים להיזכר בציפייה למשיח רק בשעת צרה ח"ו.

וידוע מה שמספרים על מה שאמר הח"ח, כאשר שמע את נסיבות היענותו של הבית הלוי לבקשת ראשי הקהל דבריסק לבוא ולשמש כרבם, - דהנה בתחילה כאשר הגישו לפני הבית הלוי את כתב הרבנות, לא אבה לשאת על שכמו את התפקיד, וניסה להשתמט באמתלאות שונות מן הבקשה.

ולאחר שראשי הקהל של בריסק הירבו דבריהם בהפצרות ומענות שיאות לכתב הרבנות אותו הם מגישים לו, הם כבר כמעט ונואשו מתוחלתם לראותו מכהן פאר כאלוף לראשם, - אך הנה קם אחד מהם ויפתח את פיו לאמור: 'רבינו, עשרים וחמשה אלף יהודי בריסק יושבים ומצפים לבואו, ואיככה זה יוכל להשיב את פניהם ריקם?!'

ויהי אך יצאו הדברים מפיו, והם הצליחו לחולל רושם כביר בליבו של הבית הלוי, שעל אתר הואיל לבקשה ותהי המשרה על שכמו.

ומספרים שבשעה שהגיע המעשה הנ"ל לאוזניו של הח"ח, זלגו עיניו דמעות ויאמר: אם אך יצפו בני ישראל לביאת משיח צדקנו, כאשר המתנינו עשרים וחמישה אלף יהודי בריסק לרבי יושע בער, לבטח נזכה תיכף לבואו, וכי כיצד יוכל להשיב פניהם ריקם?! - אלא שהם למרבה הצער לא מצפים כראוי... (הרב מבריסק ח"א עמ' 15), - ויה"ר שזוכה בקרוב לגאולה השלימה, ושיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו אמן.

להזמנת שיעורים ודרשות: 052-7155442

לתגובות הערות והוספות

קו 'מים זכים': 02-633-5850

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

ובכעני? הסתפקתי בספק נפלא, לגבי מי שרגיל בדרכי לאכול בסעודה שלישית סעודה קטנה יחסית, אך בשבת זו הוא רוצה לאכול בסעודה שלישית סעודה גדולה כסעודת שלמה בשעתו, בכדי שיהי' לו כח לצום בתשעה באב, - דיש לדון האם ההוצאות של הסעודה הגדולה שאוכל בשביל שיהי' לו כח לצום למחר, נחשבות כהוצאות שבת שאינן מן הקיצבה.

או"ד דכיון דעיקר כוונתו בסעודתו הגדולה הרי הוא לצורך יום חול, בשביל שיהי' לו כח לצום למחר (שהרי בשאר השבתות הוא אוכל רק סעודה קטנה), לכן כל מה שמוסיף לאכול בסעודתו מחמת התענית שלמחר, זה לא יחשב לו כהוצאות שבת, - ואע"פ שלאחר שכבר אוכל את הסעודה הגדולה הוא מכין בזה שיהי' גם לכבוד שבת, מ"מ יש לדון דלא אכפת לן בזה, משום דאולי הדבר נקבע רק לפי עיקר כוונתו בזה, ויל"ע בזה.

- ה -

והנה לעצם הנידון הנ"ל, האם כשעושים השתדלות למעט בהוצאות בניו לת"ת, יש בזה משום חיסרון באמונה, או"ד דאין בזה שום חיסרון, - יעוי' בספר 'קריינא דאגרתא' (במהדו' החדשה, ח"א ס"ו) שהובא שם מכתב תשובה על מה שנשאל מרן הסטייפלער זצ"ל: 'ובדבר שהישיבה מבקשת סכום רב, אם רשאים לדון להוריד המחיר, (או"ד דהוי חיסרון ב'אמונה') מכיון שאחז"ל שהוצאת בניו לת"ת מחזירין כמה שיוציא'.

תשובה: 'הנה העולם נוהגין לדון ולהוריד עד כמה שאפשר, - נראה טעמא דידהו, דרק מה שהוא מוכרח לשלם בשביל ת"ת זה לא מהקצוב מר"ה לר"ה, אבל למשל אם יכול להשיג בזול מלמד זה, והוא מצד נדיבות או רחמנות רוצה לההנות את המלמד וקוצב לו סכום גדול, אין זה היתרון בגדר הוצאת ת"ת רק מתנה בעלמא'.

וה"נ כשיודע שיכול להוריד המחיר והוא מסכים תיכף למה שדורשים, אין זה אלא כנתנית מתנה יותר על מה שנדרש לצורך ת"ת, ועל כיו"ב לא הובטח שיחזירו לו'.

'ואמנם כתוב בספה"ק כמדומה בשם האריז"ל, שלא ישתדל להוריד הסכום היכא שקונה דבר מצוה כאתרוג ומצה כו', אבל זהו עניין של מידת חסידות ולא מדינא כלל'.

'וגם כי הכא כיון שמתחילה קבעו מחיר גבוה בשביל שיהא יכולים להוריד, נראה שעיקר המחיר הוא כפי מה שרוצים בסוף, והמחיר שאומרים מתחילה אינו מחיר כלל אלא פטומי מילי, ואין כאן אפי' מידת חסידות שע"פ קבלה ליתן מה שדורשין מתחילה, כיון שבאמת אינם מתכוונים מתחילה כלל לזה המחיר'.

'וגם מש"כ זידד נפשי שליט"א שכולל בזה הוצאת לימודי חול אשר מזה ודאי אפשר ואפשר להוריד, הדברים נכונים מאוד'.